

Ceres, una història mitològica sobre l'origen de l'agricultura

La mitologia grega i romana està plena d'històries fascinants amb herois valents, criatures màgiques, i déus i deesses amb superpoders que expliquen el món.

Us convidem a descobrir la història de Ceres, nom que pren en la mitologia romana la deessa de l'agricultura. En la mitologia grega es coneixia amb el nom de Demèter, i com a deessa de l'agricultura i la fecunditat.

En vols saber la història? Per tal que la puguis conèixer hem recollit la història que va escriure el poeta romà **Ovidi**.

L'obra es titula: **Les metamorfosis**, i descriu la creació i la història del món, fent servir com a fonts les tradicions mitològiques.

Acompanyem el text amb un seguit **d'imatges** d'escultures, pintures ... que permeten veure com s'imaginaven la deessa al llarg del temps.

La deessa es representa amb espigues a les mans i entremig dels llargs cabells. Portant un ceptre a la mà o bé dues torxes. I en moltes ocasions, se la representa amb la seva filla Persèfone.

Cal saber que Deméter era filla de Cronos y Rea, els dos grans deus del panteó mitològic. I tal com va passar amb els seus germans, fou devorada pel seu pare però salvada per Zeus. El culte a aquesta deessa tenia en el santuari d'Eulesis a Grècia com a punt de referència.

Ceres i Prosèrpina

"Ceres va ser la primera a fendir les gleves amb la corba arada, la primera a donar al món collites i aliments madurs, la primera a donar lleis; tot és un do de Ceres. A ella dedicaré el meu cant. Tant de bo fos capaç de fer un poema digne de la deesa! La deesa sense cap dubte és digna d'un poema. (...)

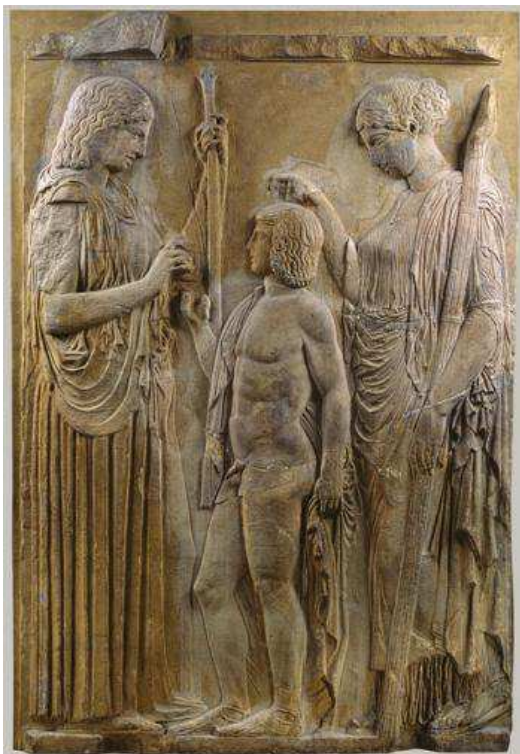

Mosaic romà. Segle III. Museu del Barado, Túnez.

No lluny de les muralles d'Henna hi ha un llac d'aigües profundes, anomenat Pergos; ni el Caïstre no sent en el seu corrent més cants de cignes que aquest estany. Un bosc cenyeix les seves aigües com una corona i les envolta completament, i amb la seva fronda, com si d'un vel es tractés, barra el pas a la calor ardent de Febos. Les branques donen frescor, la terra humida flors purpúries; la primavera allà és eterna. Mentre Prosèrpina s'esplaiava en aquest boscatge i anava collint violetes i lliris blancs, i mentre amb afany juvenívol n'omplia cistells i la falda del seu vestit i, en agafar-les, maldava per superar les seves companyes, en un tres i no res va ser vista per Dis, desitjada i raptada; fins a tal punt

l'amor no té espera. La deessa, espaordida, crida amb veu planyívola la seva mare i les companyes, però més sovint la mare; havia esquinçat el vestit per la vora superior i, en quedar la túnica sense subjecció, li van caure les flors que havia collit; tan gran era el candor de la seva joventut que fins i tot aquesta pèrdua va causar dolor a la donzella. El raptor fa avançar el carro i estimula els cavalls, cridant cadascun d'ells pel seu nom, i agita les regnes, tacades de fosc rovell, damunt els colls i les crineres; travessa llacs d'aigües profundes i els estanys dels Palics, que fan olor de sofre i sorgeixen bombollejant d'una obertura de la terra, i també els indrets on els Baquíades, gent vinguda de Corint, la ciutat banyada per dos mars, van aixecar les seves muralles entre dos ports desiguals. (...)

El fill de Saturn (...) va esperonar els seus cavalls terribles i va llançar amb tota la força del seu braç el ceptre reial fins a clavar-lo en les profunditats de les aigües; la terra, per efecte del cop, va obrir-li pas fins al Tàrtar i va acollir enmig del cràter el carro en davallada. (...)

Relleu Efeumis. Relleu d'època romana. Museu Metropolità de Nova York.

Mentrestant, la mare, espantada, anava cercant en va la filla per tots els racons de la terra i per tots els mars (...) Seria interminable enumerar totes les terres i totes els mars que va recórrer la deessa; no li quedava ja un sol lloc on buscar. (...)

No sap encara on és, però, tanmateix, maleeix totes les terres, les acusa d'ingratitude i les considera indignes de rebre de mans seves el do de les messes; maleeix sobretot Trinàcria, on ha trobat indicis de la desaparició de la seva filla. I així, sense pietat, va trencar amb la mà les arades que remouen les gleves; irada, va fer perir agricultors i bous de labor sense distinció; va ordenar als camps de no produir res amb el que hi havia sembrat i va fer malbé les llavors. La fertilitat d'aquell país, coneguda en el món sencer, deixa de ser certa; les messes moren quan tot just comencen a verdejar, les malmet un excés de sol o un excés de pluja; els astres i els vents les perjudiquen i ocells àvids s'emporten les sements que han estat escampades; el jull, el trill i el gram inextirpable assolten els camps de blat. (...)

Aleshores l'amant d'Alfeu va treure el cap de les seves aigües vingudes de l'Èlida, va enretirar la cabellera regalimosa del front cap a les orelles i va dir: 'Oh tu, mare d'una donzella que has buscat per tot l'univers, oh mare de les collites, deixa de patir tant i no vulguis en la teva còlera aferrissar-te contra una terra que t'és fidel. Aquesta terra no té la culpa de res i va ser en contra de la seva voluntat que va obrir-se per facilitar el rapte.(...)

La terra s'obre davant meu, m'ofereix un camí i em permet de travessar-la per cavitats subterrànies, de treure el cap per aquí i de contemplar els estels, a què estic tan poc acostumada. Doncs bé, mentre jo anava travessant la terra per sota, per allà per les gorgues de l'Estix, vaig veure amb

aquests ulls meus la teva Prosèrpina. Semblava trista i encara es podia veure l'espant en el seu rostre; però ara és una reina, la sobirana del món de les tenebres, l'esposa poderosa del rei dels inferns. (...)

Escultura de Ceres. Còpia romana del segle II a.C. Museu d'Antiguitats, Berlín.

Allà, amb aspecte ombriu, plena de rancúnia i amb els cabells deixats anar, va plantar-se davant de Júpiter i li va dir: 'He vingut a suplicar-te, Júpiter, per la meua sang, i també per la teua (...). Estic disposada a oblidar el rapte si me la torna (...). Júpiter li va respondre: ' Aquesta filla ens fa estar units i tots dos som responsables del seu benestar. Ara, si hem de dir les coses pel seu nom, aquest fet no ha estat un afront, sinó fruit d'un amor sincer. (...) Tanmateix, si tu tens ganes de separar-los, Prosèrpina podrà tornar al cel, però haurà de ser amb aquesta condició: que els seus llavis no hagin tocat cap mena d'aliment allà baix, car així ho estableixen les lleis de les Parques.(...)

"Així va parlar. Ceres estava ben decidida a treure la filla. Els fets, però, no ho van

permetre, perquè la filla no havia estat dejuna i, mentre passejava, ignorant de tot, pels jardins plens de fruiters, havia pres una magrana d'una branca inclinada, havia tret set grans de la membrana groguenca i se'ls havia portat a la boca; d'aquest fet només havia estat testimoni Ascàlaf, que -segons diuen- era fill del riu Aqueront i d'Orfne..(...) Ascàlaf la va veure i, amb la seva denúncia, va impedir cruelment el seu retorn. La reina del l'Èreb va gemegar i va transformar el delator en una au funesta (...); es transforma en un ocell sinistre, que anuncia la proximitat de les desgràcies, en un duc mandrós, portador de presagis funestos als mortals.(...)

"Júpiter va decidir imparcialment entre el seu germà i la seva germana afligida i va dividir el curs de l'any en dues parts iguals; i ara la deessa, que exerceix la seva divinitat en dos regnes, passa la meitat dels mesos amb la mare i l'altra meitat amb l'espòs. Aquest fet provoca en ella, immediatament, un canvi en l'expressió del rostre i en l'estat d'ànim, el front de la deessa, que poc abans podia semblar trist al mateix Dis, resplendeix de joia, com el sol quan ha estat ocult per núvols carregats de pluja i surt resplendent de darrera els núvols".

Ovidi, Les metamorfosis, Llibre V.

Pintura: La Terra, Martin de Vos, s. XVI, Museu del Prado, Madrid.